

ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ

Μαρία Μουρελάτου

Ζωή Μπροτζάκη

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΠΜΣ Σχολική Ψυχολογία (Κατεύθυνση: Σχολική Ψυχολογία)

ΣΧΨ101-1803: Διαπολιτισμική Κοινωνική Ψυχολογία στη Σχολική Κοινότητα

Διδάσκων: Βασίλης Παυλόπουλος

Ιανουάριος 2023

ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΟΣ ΑΣΥΛΟ

Ως **πρόσφυγας** ορίζεται κάθε άνθρωπος που βρίσκεται έξω από το κράτος του εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου λόγω διωγμών για φυλετικούς, θρησκευτικούς, πολιτικούς λόγους και του είναι αδύνατον να εξασφαλίσει προστασία από την χώρα του (UNHCR, 2016).

Ως **αιτούντες άσυλο** ορίζονται τα άτομα που ζητούν προστασία ως πρόσφυγες αλλά η αξίωσή τους δεν έχει ακόμη αξιολογηθεί. Αν γίνει αποδεκτή, τότε αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες, ενώ αν απορριφθεί, συχνά καλούνται να εγκαταλείψουν τη χώρα υποδοχής (Γκέμη & Τριανταφυλλίδου, 2015).

ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΩΝ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Σχολικό έτος	Σύνολο	ΔΥΕΠ	ΤΥ	Χωρίς ΔΥΕΠ ή ΤΥ
2016-2017	5.000	3.240	1.500	300-500
2017-2018	8.050	2.059	5.291	700

Πηγή: Ι.Ε.Π., 2019

- Το σχολικό έτος **2018-2019** μόνο το 1/3 των παιδιών ήταν εγγεγραμμένα στην επίσημη εκπαίδευση (12.800).
 - το ποσοστό φοίτησης στο σχολείο ήταν υψηλότερο για τα παιδιά που ζούσαν σε διαμερίσματα και για τα ασυνόδευτα παιδιά που επωφελούνται από τις συνθήκες υποδοχής (67%) (UNICEF, 2019).
- Σύμφωνα με το ΥΠ.Π.Ε.Θ. το σχολικό έτος **2021-2022** καταγράφεται ρεκόρ εγγραφής προσφυγόπουλων στα σχολεία (έως και 95%-16.417 μαθητές) αλλά και φοίτησης (75%-12.285 μαθητές).

ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Διαφορετική γλώσσα

- Επιπρόσθετος επιβαρυντικός παράγοντας στις κοινωνικές και συναισθηματικές ανάγκες τους (Clark-Kasimu, 2015).
- Κυριαρχία ενός προσανατολισμού στο σχολείο που θεωρεί την γλώσσα των μειονοτήτων ως πρόβλημα (Ruiz, 1984).

Διακρίσεις και προκαταλήψεις

- Σε κάποιες περιπτώσεις οι Έλληνες μαθητές αντιμετωπίζουν τα προσφυγόπουλα ως “ξένο στοιχείο” στους κόλπους της τάξης με επακόλουθη την αρνητική στάση απέναντί τους.
- Ειδικότερα, τα παιδιά σε μικρότερες τάξεις του σχολείου δεν αποδέχονται εύκολα την διαφορετικότητα καθώς δεν επιθυμούν να αλλάξει το περιβάλλον γύρω τους (Γεωργογιάννης, 2009).
- Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις από την μεριά των εκπαιδευτικών παρατηρείται η διατήρηση χαμηλών προσδοκιών για τους πρόσφυγες μαθητές σχετικά με την σχολική τους επίδοση και η διάκριση τους από τους γηγενείς (Τόλιου, 2020).

ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τα παιδιά που ζουν εκτός κέντρων υποδοχής σε διάφορων τύπων καταλύματα και ξενώνες εντός του κοινωνικού ιστού, εντάχθηκαν σε τάξεις του ελληνικού σχολείου, στο πλαίσιο των Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (Ζ.Ε.Π.).

- Τάξεις Υποδοχής Ι:
Φοιτούν μαθητές με ελάχιστη ή μηδενική γνώση της ελληνικής γλώσσας.
- Τάξεις Υποδοχής ΙΙ:
Φοιτούν μαθητές με μέτριο επίπεδο ελληνομάθειας.

Ενισχυτικά Φροντιστηριακά Τμήματα:
Περιλαμβάνουν μαθητές που δεν φοίτησαν σε Τάξεις Υποδοχής ή που συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην κανονική τάξη.

(ΥΠ.Π.Ε.Θ., 2017)

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

With the
support and
funding
from
UNICEF

Όλα τα παιδιά στην εκπαίδευση-All children in education (ACE project):

- Αφορά παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες ηλικίας 4 έως 17 ετών.
- Περιλαμβάνει μαθήματα προσχολικής εκπαίδευσης για παιδιά από 3 έως 5 ετών.
- Περιλαμβάνει μαθήματα ελληνικής και αγγλικής γλώσσας καθώς και μαθήματα φυσικών επιστημών για παιδιά από 6 έως 17 ετών.
- Λαμβάνει χώρα σε Κέντρα Μελέτης και Δημιουργικής Απασχόλησης που βρίσκονται στην Αθήνα, στην ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Αττικής και την Δομή Προσωρινής Υποδοχής στην Ελευσίνα, στην Κόρινθο και στην ευρύτερη περιοχή της Πελοποννήσου.

(Ελιξ, χ.χ.)

Step2School/Βήμα στο Σχολείο:

- Αφορά ανήλικους από 4 έως 18 ετών που κατοικούν σε κέντρα προσωρινής φιλοξενίας, σε δομές ασυνόδευτων ανηλίκων και σε διαμερίσματα.
- Περιλαμβάνει ενισχυτική διδασκαλία με επικέντρωση στην εκμάθηση ελληνικών, ξένων γλωσσών, μαθηματικών αλλά και στην μελέτη του σχολείου.

- Υλοποιείται από το Πανελλήνιο Δίκτυο για το θέατρο στην εκπαίδευση και από την Έπατη Αρμοστέία του Ο.Η.Ε.
- Περιλαμβάνει έξι δράσεις:
 - Επιμορφωτικά σεμινάρια και εργαστήρια για εκπαιδευτικούς.
 - Παρεμβάσεις σε σχολεία και εργαστήρια για μαθητές.
 - Εκπαίδευση νέων εμψυχωτών και επιμορφωτών.
 - Διαδραστικές παραστάσεις.
 - “Μονόλογοι από το Αιγαίο”.
 - “Μαζί”.

(Choleva, 2017)

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΩΝ
ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΩΝ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

- Ευθυγράμμιση των αναλυτικών προγραμμάτων με τον γλωσσικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλουραλισμό της τάξης (Παλαιολόγου & Ευαγγέλου, 2003).
- Ενθάρρυνση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας μέσω ομαδικών εργασιών (Κοντογιάννη, 2022).
- Επιπρόσθετη καλλιέργεια των διαπολιτισμικών ικανοτήτων των εκπαιδευτικών.
- Αξιοποίηση της μητρικής γλώσσας των προσφυγόπουλων στη σχολική πράξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεωργογιάννης, Π. (2009). *Διαπολιτισμική Κοινωνική Ψυχολογία. Βηματισμοί για μια αλλαγή στην εκπαίδευση*. Αυτοέκδοση.

Γκέμη, Ε., & Τριανταφυλλίδου, Α. (2015). *Αλφαβητάρι της μετανάστευσης*. ΕΛΙΑΜΕΠ. <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2015/06/Alvafitari.pdf>

Choleva, A. (2017). Κι αν ήσουν εσύ; Ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης στα ανθρώπινα δικαιώματα και σε θέματα προσφύγων με βιωματικές δραστηριότητες, τεχνικές θεάτρου και εκπαιδευτικού δράματος. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 3, 142-156. <https://doi.org/10.12681/dial.15208>

Clark-Kasimu (2015). Serving refugee students and unaccompanied minors: More than just learning English. *Voices in Urban Education*, 41, 20-25.

Έλιξ. (χ. χ.). *Όλα τα παιδιά στην εκπαίδευση (ACE Project)*. Ανακτήθηκε 3 Ιανουαρίου 2023 από <https://www.elix.org.gr/megala-programmata-elix/koinonika-programmata-stiriksis-evaloton-omadon/all-childern-in-edu-ace-by-elix-gr>

Κοντογιάννη, Μ. (2022). *Συμπεριληπτική εκπαίδευση και καινοτόμες πρακτικές: Σχολείο χωρίς αποκλεισμούς για πρόσφυγες μαθητές* [Διπλωματική εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο]. <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/57224>

ΜΕΤΑδραση. (χ. χ.). *Βήμα στο Σχολείο/Step2School» Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα*. Ανακτήθηκε 3 Ιανουαρίου 2023 από <https://metadrasi.org/campaigns/step2school>

Παλαιολόγου, Ν. & Ευαγγέλου, Ο. (2003). *Διαπολιτισμική Παιδαγωγική. Εκπαιδευτικές, Διδακτικές και Ψυχολογικές Προσεγγίσεις*. Ατραπός.

Ruíz, R. (1984). Orientations in language planning, *NABE Journal*, 8(2), 15–34. <https://doi.org/10.1080/08855072.1984.10668464>

ΒΙΒΛΙΟΦΡΑΦΙΑ

Τόλιου, Α. (2020). *Διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας από τους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. (Μετανάστες-πρόσφυγες και αποδοχή αυτών στην σχολική πραγματικότητα)*. [Διπλωματική εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο].
<https://apothesis.eap.gr/handle/repo/49705>

Τρούκη, Ε. & Δοκοπούλου, Μ. (2019). *Εκπαίδευση παιδιών προσφύγων: Επιμορφωτικές και Υποστηρικτικές δράσεις για την ενδυνάμωση της σχολικής κοινότητας: πρακτικά ημερίδας* (12.04.2019). Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2017). *Το Έργο της Εκπαίδευσης των Προσφύγων-Επιστημονική Επιτροπή*.
https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2017/16_06_17_Epistimoniki_Epitropi_Prosfygon_YPPETH_Apotimisi_Protaseis_2016_2017_Final.pdf

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2021β). *Προσφυγικό και Εκπαίδευση*. <https://www.minedu.gov.gr/tothema-prosfigiko-m>

United Nations High Commissioner for Refugees (2016 b). *Missing Out: Refugee Education In Crisis*.
<https://www.unhcr.org/publications/education/57d9d01d0/missing-refugee-education-crisis.html>

United Nations International Children's Emergency Fund (2019). *Refugee and migrant children in Greece*.
<https://www.unicef.org/eca/media/10861/file>

Σας ευχαριστούμε πολύ!

*Πώς τόσα πρόσωπα να γίνουν αριθμοί
Και τόσα γεγονότα απλά βιβλία...*

-Μανόλης Αναγνωστάκης, 1925-2005